

UDVARHELYI HIRADÓ

TÁRSADALMI, KÖZGAZDASÁGI, SZÉPIRODALMI HETILAP.

Előfizetési árak:

Egész évre 8 kor. fél évre 4 kor. negyed évre 2 korona.
Egy szám ára 16 fl. — Községek-, körjegyzők- és tanítóknak
egész évre 6 korona.

Felelős szerkesztő: **Becsek Aladár.**

Hirdetések a legolcsóbban számíttatnak. Nyilttér sora
50 fillér. — Megjelen hetenként egyszer, vasárnap.
A hirdetés és nyilttér díja előre fizetendő.
Szerkesztőség és kiadóhivatal: Becsek D. Fia könyvnyomda

A vámháboru.

A Székelyföldön Marosvásárhely a székely főváros, Udvarhely az anyaváros, Kézdivásárhely, Sepsi-Szent György és Csikszereda gazdag, szorgalmas, hatalmas üzleti szellemmel megáldott iparos városok voltak. Pálgárságuk szívós, büszke, ellenállásra, hazafias áldozatokra, mindig kész kulturális tényezője volt a magyar állameszmének egy pár évtizeddel előbb.

Midőn egész Európában s hazánkban is a feudalizmus megrendült jogrendje a nemesi kiváltságok eltörlése, a rendi alkotmány összeomlásával egy bizonytalan zavaros társadalmat formált, az iparos polgárság a demokratikus eszmék és intézmények életét levegőjében hatalmas, egységes rendet alkot a Székelyföldön, mely igen sokban eltérő sajátságot mutat a Királyhágón tuli iparos polgársággal.

Az osztrák gazdasági politika, mely századok óta védvámjaival mesterségesen mozdította elő ipara fejlődését, elárastotta Magyarországot legtöbbször olcsó, de selejtes iparcikkkel, melyek a magyar iparcikkeket a piacról teljesen leszorították. A nemzetellenes, ellenséges uralkodók a magyar ipar tönkre tételével a nemzet jövő fejlődésére mérték végzeteljes csapást, míg az osztrák ipar igazságtalan és mértéken tuli támogatásával a magyar iparos osztály legyőzhetetlennek látszó versenytársát ruházták fel a védelem és támadás minden fegyverével.

A magyar kereskedő régóta nem a magyar ipar közvetítője az ország távoli részeivel, vagy épen a külfölddel, nyomoruságos helyi üzletekre szorítkozik s osztrák iparcikk eladását közvetíti. A magyar iparos osztály hanyatlásnak indult, a czéh rendszer eltörlése ez elem gazdasági jelentőségét mind inkább csökkenti.

A magyar városok lakossága voltaképpen iparos osztálylyal soha sem birt. A nagy alföldi iparos városok egyuttal földmívelő városok is voltak. Iparosaik felváltva gyakorolták az ipar- és üzték a földmívelést.

Az osztrák kizsákmányolási politika, mely iparos osztályunkat életerős képződésre, fejlődésre nem engedte, mintegy reá erőszakolta e városok iparosaira a kételtű rendszert.

A székelyföldi városok iparossai az osztrák elnyomó gazdasági politikát kevésbé érezték. Iparunk virágzott, győzte a versenyt a caeh és bécsi gyártmányokkal, mert nagy kiviteli piacza volt a közeli kelet, főképpen Románia.

A keleti kereskedelem évszázados multu, szoros összefüggésben van Erdély és Oláhország politikai történetével. Oláhország hosszú ideig hűbér országa volt a magyar koronának. A népek közti gazdasági közlekedés alig volt valami anyagi korlátokkal ellátva. A magyar király és oláh vajdák egyformán osztották kiváltságait úgy, hogy a XIV. században már Szmirna, Konstantinápoly, Egyiptomig elkalandoztak egyes élelmes kereskedők a székely ipar termékeivel.

A székely bőrárúk, a csiki és háromszéki kordován, a „szóttos” árúk, a faárúk nagy, kelendő piacczal dicsekedtek. Oláhfalva, Lövete, Sófalva, Kibéd, Sóvarad szekér, zsindey, hordó készítésről voltak híresek.

Gyáripára hasonlithatlan előbb volt a mai állapotánál.

Görgény, Bükszád, Nagy-Almás, Borszék, Zalán-patak, Felső-Árpáson üveggyárak, Csikszentdomokos, Orlát, Balánbányán, Tömösön rézhámor, Toroczko, Füle, Homoród, Kiruj, Miklósváron vashámor, Csikszentmárton, Csikszentkirály, Csikszereda, Gelence híres papirgyártó helyek.

A székelyföldi ipar biztos és állandó piacza volt Románia már a rég mult időkben, egészen az 1886. évben bekövetkezett vámháboruig.

Statistikai adatok hiján a székelyföldi ipar és mezőgazdasági termékeinek forgalmát Romániával megállapítani nem lehet.

Románia földrajzi fekvésénél és az ipari fejlődésének elmaradottságánál fogva Erdély iparúzó népeire volt utalva, mely országrész a politikai alakulásoknál fogva több ízben, hosszasan volt ugyanazon főhatalom alatt Oláhországgal, mi a közlekedést, a kereskedést az ipari termékek értékesítését már magában véve igen könnyűvé tette. A székelyföldi városok ipari jelentősége oly fokra emelkedett a biztos, gazdag fogyasztó piac által, hogy a vagyonság és jólét mintaképei voltak. Nemcsak Románia, de Bulgária, Szerbia fogyasztása az ipari cikkekben nagy részben ez ipari városokra volt utalva.

Románia gazdasági viszonyaiban csak a legújabb korban történt jelentékeny átalakulás. A vasuti hálózat kiépítésével könnyű és gyors közlekedést biztosítván, az ipari fellendülés is kezdetét vette. Ekkor lépett előtérbe a régi szerződés nélküli állapotoknak a modern nemzetközi kereskedelem által megkövetelt felcserélése a szerződéses állapottal.

Románia legelső kereskedelmi szerződését 1875-ben Ausztria-Magyarországgal kötötte meg.

Kétségtelen az, hogy a modern állam élet legkardinálisabb feltétele az idegen államokkal való gazdasági érintkezés szabályozása.

Egy öntudatos nemzeti életet élő nemzet gazdasági érdekeit első sorban kell szem előtt tartása. A gazdasági erő a nemzeti erő kifejezése. Tervszerű és helyesen felfogott gazdasági politikai csak az lehet, mely a nemzetet alkotó egyesek kisebb vagy nagyobb vagyonosodását, de mindenestre jólétét mozdítja elő.

Az első romániai szerződés, mely mint említém 1875. július 22-én kötött meg, sokféle érdek kiélegítését kellett czélozza.

Magyarország nem szerződésképes önállóan. Az Ausztriával való államjogi viszony állami intézkedéseit korlátozzák és korlátozták első sorban e szerződés kötésével. A tisztán földmívelő Romániával szemben veszedelmes helyzetbe kerülhetnek a magyar földmívelés érdekei is, viszont a székelyföldi ipari érdekek figyelembe vételét ez országrész gazdasági élete követelte.

E szerződés egyik legkardinálisabb intézkedése az volt, melylyel a szerint intézkedett, hogy a gabona vámentesen hozható be Romániából, még ha a vámterület többi részein vám is volna reá vetve.

Ezzel szemben Románia szintén vámentesen bocsátja be az osztrák-magyar vámterületről érkező árucikkeket: buzát, árpát, rozsot, tengerit, kását, petrolumot, épületfát, vasásványt, nyersvasat, vasrudakat, bőrt, kőszent, továbbá mezőgazdasági és ipargépeket, fagygyut és ebből származó terményeket, vegyészeti szereket, lisztet.

Alacsony speczifikus vámok voltak vetve a szappan, gyapju, posztó, pamut árakra, üveg és fuom bőrárakra, famunkákra, ásványvizekre,

Az átviteli vámok teljesen megszüntetettek.

E szerződés sok támadásnak volt magyar részről kitéve a romániai gobonának vámentes behozatala miatt, de kétségtelen az, hogy a Székelyföld ipari érdekeinek kedvezett. A székely ipari árúk, a vas- és rézbányák termékei üveg és papirárúk, főleg a gyapju és vászonneműek, posztóink versenyképeségüket megtartották a románia piaczkon.

Román részről is elkeseredett támadásoknak volt e szerződés czélpontja.

A román politikai harcok legveszedelmesebb gyujtó anyaga volt a vámkérdés. Kimutatták román részről, hogy 1876-ig Románia évenként 85.3 millió frankkal többet szállított Ausztria-Magyarországba mint monarkiók Romániába, addig 1877-től 83-ig

Ausztria-Magyarország évenként 494.8 millió frankkal többet vitt be Romániába.

A román ugynevezett vámháborut a bukaresti „Monstorul” 1885. április 15-én megjelent cikkkel proklamálták, a mely szerint a román kormány felhatalmaztatott az 1876. május 16-iki tarifa által megállapított illetékeket az áruérték 50%-ig felemelni.

A vámháboru napjainkig tart. Nem ide tartozik annak fejtegetése, hogy mily horderővel birt és mily eredményeket szült Románia gazdasági életében a védvám rendszer, hogy hány iparvállalat köszöni létét Romániában a kormány protektionisztikus iparpolitikájának, hogy mint özlött a külföldi tőke új és új iparvállalatok teremtésére Romániában, míg ezzel szemben a szomorú tényt kell konstatálnunk, hogy a Székelyföld ipari élete halálos sebet kapott.

A közeli fogyasztó piac hirtelen elzárattott előtte. Czélszerű vasuti közlekedés teljes hiányában más piacot nem kaphatott, a belföldi fogyasztásban ép úgy, mint általában, a magyar ipar mögötte maradt az osztrák ipar tömegtermékeinek. Elvesztette a keletet s el volt zárva a nyugattól. A pezsgő ipari és vállalkozói életet olyan gazdasági pangás, tengődés váltotta fel aránylag rövid idő alatt, mely a haldoklás biztos előjele.

Azok az iparosok, kik elég élelmesek voltak és üzleteiket, ipartelepeiket Romániába helyezték el, ma vagyonos iparosok ott.

Főleg Brassóból helyezték át igen sokan műhelyeiket és gyártelepeiket. A krajovai „stearin gyárat” mindjárt az első évben brassói székely iparosok alapították. Érdekes a brassói kereskedelmi és iparkamara emlékirata, melyet az akkori földmívelés-, ipar- és kereskedelemügyi miniszterhez intézett: „A vámháboru következtében, úgy mond, attól lehet tartani, hogy az erdélyi iparosok ki vándorolnak Romániába, mit különben a románok elősegítenek. Brassóban román ügynökök működnek, a kik kívándorlásra hívják fel az iparosokat”. Voltak, kik a földhöz ragaszkodtak, melyen születtek, ma földhöz ragadt szegények, vagy vagyon és kereset hiányában mégis Romániába vándoroltak.

Romániával való áruforgalmunk az utóbbi években csekély emelkedést mutatott egészen az 1900. évig, mikor úgy behozatalunk, mint kivitelünk csökkent, egy tény konstatálható, hogy az osztrák ipartermékek megtartották a román piacot. Tehát a román vámháboru mit sem ártott az osztrák fejlett nagyiparnak, tönkretette — helyes közlekedési politika hiányában — a virágzó székely kézműves és gyáripart.

Az 1763. óta virágzó gróf Mikes család tulajdonát képezett bükszádi üveggyár 1898. október 15-én üzemét beszüntette. Nem birta az osztrák versenyt, mert nyers anyagának egy részét távolról kellett szállítsa s termékei szállításához, daczára a tett minden felterjesztésnek, szállítási kedvezményt nem kaphatott. A székely colonia, mely századokon keresztül virágzott a gyár körül, elnyomorodva széledett szerte szét. Bűszüntette üzemét a parajdi gyufagyár, mely annyi székely családnak adott biztos kenyeret. A sóbányák, melyek kimerithetlen mennyiségű sót tartalmaznak, üzembe nem hozatnak. E mezőváros visszaszülyedt évszázadok előtti állapotába s szegény falu lett belőle, éhező lakosokkal.

A Lántzky-féle szentkeresztbányai vasbánya tengelyen kell szállítsa termékeit Székelyudvarhelyig, Szász-Régenig, Marosvásárhelyig, mert nincs vasutja. A Balán-bányai, bodvai, fülei tárnák beszüntették az üzemet. Görgényüvegcsür hutája, Görgényzentimre papirgyára, százakra menő fűrészyárak hagyták abba működésüket a jövő minden reménysége nélkül, mert a forgalmi központoktól távol eső vidékek gyáripára a közlekedés semmi előnyével nem bírnak. — Ime, a vámháboru eredmény. **Dr.**

Csendes polemia egy nővel.

Motto: „Mulier sapiens aedificat domum suam, stulta autem destruit eam“.

E lap hasábjain „A nők társadalmi helyzete“ című szabad lyczeumi előadásra egy nő tollából ügyes kis replika jelent meg, a mely a nőkérdés fontos problémájával nagyon könnyedén végez. Kedvesen zsörtölődik férjem-uramékra, hogy nem ülnek otthon, nem érdeklődnek az asszonyok dolgai iránt, nem segítkeznek a gyermek nevelésében, nem tisztelik és becsülik érdemök szerint a nőket, s mi több: még azt kívánják a szegény leányoktól, hogy tudományos műveltséget is szerezzenek; pedig szerinte minden társadalmi baj kuforrása a fiugyermek hibás nevelésében rejlik. Javuljanak meg a világ urai, javítsák meg fiaikat a akkor rendben lesz minden családban és társadalomban egyaránt.

Azonban nem engedhetjük meg, hogy a szóban levő kérdést, melynek helyes megoldásától függ a társadalmi középosztály zilált anyagi és erkölcsi állapotának megjavulása, néhány szellemeskedő frázissal agyonüssék feleségem-asszonyok. A dolog úgy áll, hogy Magyarországon a nők egy része nem kaphat férjet, mert többségben vannak számra nézve a nők a férfiak felett. Ebből következők, hogy a férj-telen nők tisztességes megélhetése céljából olyan kereseti forrásokról kell gondoskodniuk, melyek a női hivatással nem ellenkeznek. Ilyeneknek ígérkeznek a tudományos pályán a tanárnői és orvosnői foglalkozások. Ezelőtt öt évvel 5 nőhallgatója volt a két magyar egyetem bölcsészeti és orvosi fakultásának, jelenleg pedig 100-nál is több van. Mindenesetre megnyugtató, hogy a nők nem térnek ki az élet küzdelme elől s érvényesülni akarnak a férfiak mellett a komoly munkában is. Kénytelenek vele!

Az emberiség sorsa sokkal inkább függ a nők műveltségétől és erkölcsi életétől, mint a férfiakétól. Hiszen sok nő vitte többre a lábával (bocsánat a hasonlatért!) mint diplomata a fejével. A nőknél fordul meg nemcsak a férfi, de a világ sorsa is. Ébredjenek tehát öntudatra, s ne játékszernek tekintsék magukat a férfiak kezében, hanem legyenek a szó legteljesebb értelmében feleségek. Igaz, hogy a régi népek nem tekintették a nőt egyenjogúnak a férfival s a Keleten a nő és gyermek most is egy tekintet alá esik, vigyázni kell mind a kettőre s önálló hatáskört nem bíznak egyikre sem. A kereszténység megváltoztatta a nő helyzetét s mint egyenjogut, mint feleséget állította a férfi oldala mellé. Énnélfogva a nőnevelés felőli nézetek mindig attól függenek, milyen a nő társadalmi helyzete egyik vagy másik nép körében. Fájdalom, még a műveltebbek közt is többen vannak, a kik előt a nőnevelés semmi nagyobb gondolkodásra nem érdemes, mert a női élet s a női nem hivatása, szerintök csekély becsű s fontosságú mint a férfié. Pedig Fenelon szerint: „A nőnem gondos nevelése a közjóknak sok javára (s boldogságára szolgál. Bebizonyult, hogy a nők *ferde vagy elhanyagolt neveléséből, sokkal több rossz származik a világra, mint a férfiakéből*; mert ki nem tudja, hogy a férfiak fegyelmetlen s rendetlen élete vagy az anyáktól származik, vagy azon megromlott asszonyok szenvedélyeitől, kik érettebb korban a férfiakra leghatalmasabb befolyást gyakorolnak.“ Fáy meg azt mondja: „A férfi gyermekesen hódol a gyermeknek (azaz a nőnek), önzésből hízol gyengének, hogy időt töltsön nála vagy céljainak megnyerje.“ A nők nagy tévedésben vannak, ha azt hiszik, hogy nekik csupán azon tehetségeiket kell kifejleszteniük, melyekkel a férfiak pillanatnyi tetszését megnyerhetik, mert a férfiak sem indulnak mind holmi külső csalogó fény után; a nőket nem tekintik baboknak, csinos játékszereknek, a kik csak *vidámító társuk* a pihenő órák kellemessé tételére; s ne higgyék a nők, hogy nekik csak ott kell kitüntetni magukat, hol nem az élet komolysága, hanem a mulatság hozza az embereket össze. A nőnek igen sok és fontos kötelességei vannak férje, gyermekei, családja és tegyük hozzá: hazája iránt is. Ha azt akarjuk, hogy a nő gyermekeit nevelni, háztartását vezetni, nemzete és vallása iránti kötelességét teljesíteni tudja: akkor azt is akarnunk kell, hogy a nő általános, magasabb műveltséghez jusson. Az egyház és az állam a családra támaszkodik, mert a család alapja a társadalomnak. S miután a családi élet központja a nő: a nőn fordul meg a család és a társadalom boldogsága. Ha a nő nem tud nemzetével érezni, ha nem vallásos, ha nem takarékos, ha nem erényes: akkor bekövetkezik a társadalom erkölcsi és anyagi romlása.

A gyermeknevelés, különösen kezdetben, egészen anyai hivatás. A férfit a létfenntartás nehéz gondja távol tartja a családtól s így az otthon s a gyermekek gondozása nem is lehet az ő feladata. Az apró gyermekek nevelése tehát az anyának jutott — fájdalom, nem mindég kedves — kötelességül. Pedig neki kell a gyermekben szöndergő tehetségeket lassanként kifejleszteni, neki kell megtanítani imádkozni, neki kell megszerettetni vele a rendet és a tisztaságot, neki kell kijavítani ruháit, neki kell kiolvasni gyermeke szeméből annak jó és rossz tulajdonságait, s csak azután jön az iskola és az apa el nem maradható segítkezése. Azt fogják talán erre mondani, hogy így nem marad a nőnek szellemi szórakozásra ideje s igen egyhanguvá és közönségesé válik élete, ha szellemét nem vidítja s nem

műveli; kalitkába zárt madár ő sem lehet. Magam is azt tartom, csak aztán tudja helyesen megválasztani a szórakozásra alkalmas időt és módot.

Tisztelet a kivételeknek, de igen kevés van olyan középosztálybeli fiatalabb asszony, a ki leány korában ne ábrándozott volna gobelines szobáról, perzsa szőnyegről, harisnyás inasról vagy szobaleányról, lazacos ebédéről stb. Pedig nyilvánvaló, nem lehet a társadalom e rétegében az anyagi téren javulást várni, a mig henye ábrándozás, hiru nagyvágyás vagy beteges érzélgőség tölti be nőink esztét és szívét. Az egyszerű otthon már sívárnak, izléstelennek, szegényesnek tünik fel előttük s így kénytelenek a férjek vagyoni tönkrejutásig utánozni a háztartásban a gazdagabbakat előkelőbbeket, vagy pedig kiköltözik a családi fészkekből a megelőgedés és a boldogság. Bizony sokszor azért menekülünk a kaszinóba, mert kellemesebb ott lapot olvasni s a férfiakkal eszmecséret folytatni a napi kérdésekről, mint otthon az elégedetlennel (ideges) asszony kifakadásait hallgatni. A „házi béke“ kedvéért minden áldozatra készek vagyunk, mely semmivel sem üdvösebb az európai államok drága pénzen fenntartott „fegyveres békéjé“-nél, minek sulya alatt ma-holnap összeroskadunk. De mi tengernyi pénzbe kerül még a sok cseléd, a pék, a vendéglői étel, mosónő stb. Ezeket a bajokat nem a „hibás nevelésű fiúk“, hanem inkább mi magunk okozzuk, mert inkább engedjük legföltettebb kincseinket, gyermekeinket is a cselédek tragár beszédeit hallgatni, hogy sem a kaszinóból vagy a zsúrról elmaradjunk. Hiába való tagadni a rajtunk erőt vett élvezetvágyat és kényelemszeretetet. Fiu- és leánygyermek szive azért marad gyakran üresen, mert annak idején nem volt mellette az apa vagy anya, hogy kis kacsóit imára összerogdalya. Hibás bizony nemcsak a fiúk, de a leányok nevelése is. Lássuk csak: vajjon a fiúk vagy a leányok helytelen neveléséből ered-e az a föltevés, hogy a férfiakból kezd kivesszni a nők iránti szeretet és becsülés.

Szántsunk egy kissé mélyebben, vegyük szemügyre az ifjuság (fiú és leány) lelki világának fejlődését, mert a tétel úgy van felállítva, hogy a férfi lélek hiányossága okozza a nők iránti kiméletlenséget, udvariatságot, gyöngédtelenséget.

A kinek szive és esze egészségesen, a természet törvényei szerint fejlődött, az nem ábrándozik képtelen, elérhetetlen dolgokkal, az megtalálja a valóban, a mindennapi élet keretén belül, a mi szép, jó és szeretni való van e földön és azt szive mélyéből szereti is, és a ki maga tud szeretni, az viszont is szerettetik. Ifju leányaink annak róhatják fel keserű családsáikait, szenvedéseiket, hogy a legeryszerűbb udvariasságot, bókot, hizelgést vagy figyelmet a férfiak részéről a szerelem nyilvánulásának veszik és ezen *önámitásnak*, nem pedig a férfiak családsáának esnek legtöbbször áldozatul.

Különbséget kell tennünk a szeretkezés és a valódi szerelem között. Csak az előbbi immoralis. A szerelem az emberben a legméltóbb, leggazdagabb, legtisztább szenvedély. Oltárán mindenki, minden szív meghozza áldozatát, még a porban csuszó féreg sem képez kivételt. A szerelem melegíti, deríti fel az életet szögényeknek és gazdagnak, ifjunak és öregnek, mert tudvalevőleg „őreg ember nem vén ember“, ide értve az asszonyt is. A szerelem azért adatott Istentől az ember kebelébe, hogy — a legnagyobb erénnyel párosulva — a leghatalmasabb és a legboldogítóbb öröme legyen életének. A mi az égen a nap: az az ember életében a szerelem. Ez az érzelmi feléled az őserővel öntudatlanul a legártatlanabb gyermekszívben. Ebből indulnak ki azok, a kik a mindkét nemnél érezhető korai vonzalmat, azzal a durva megjegyzéssel itélik el, hogy ma már a gyermekek is gonoszak, bűnösök, szenvedélyesek a szerelemben. Ez nem való! A jól nevelt, nemesebb lelkű gyermek ártatlansága, sokkal igazabb, sokkal őszintébb mint sokan hiszik, és ha érzelmei és gondolkodásmódja jó irányba van terelve, megtartja a ragyogó fényét és kristály tisztaságát még akkor is, ha a társadalom és az ugynevezett piaczi szennynek egy-egy hulladéka érintette is.

Az ifju, legyen az férfi vagy nő, életének álmaiban és ábrándjaiban él egy ismeretlen ideál. Lelkében felébred a szerelem érzete és ekkor oltárt készít magának, melyre szívének, lelkének legszebb, legmagasztosabb érzelmeit teszi le. Lelkének, gondolatvilágának legszebb virágai ezek és mindezeket az oltárra teszi le egy imádott valódi, vagy akár egy képzelet lényért. A világ egyetlen vallásának se volt annyi bálványozója, az Olympusnak se volt annyi istene és temploma, mint a szerelemnek.

Az ifju lélek egy magasabb, egy eszményi lény szeretete után öntudatlanul sovárogo. A férfi egy földön járó szárnyas angyalt imádvá; a leány egy babérkoszorús Apollóról álmodik. Ennek a szerelemnek forrása mindig az őszinte vonzalom megnyilatkozása és mint ilyen a legnemesítőbb, legtisztább erény, mert a legmagasztosabb teltek kuforrása. Igaz vonzalom és rokonszenv! A legszebbek a sok szép kifejezés közt az emberi nyelvben. Együtt érezni, együtt örülni és együtt busulni, együtt tökéletesedni egy rokon lélekkel. Mily sokféleképpen énekeltek meg e fenséges gondolatot a legnagyobb költők.

Milyen kár, hogy nem maradhat meg e tiszta, magasztos vonzalom, mert a gondolatlan durva környezet s a rossz könyvek olvasása tévuttra terelik magát az érzelmet s így megesik könnyen a csaló-

dás, a kiábrándulás; a mikor a leány egy magasztos, heroikus, imádvára méltó ifju helyett egy álnok, hizelgő, léha férfival találkozik, a ki szidja a nőket s tagadja az erényt és ideált; így ábrándul ki sokszor a férfi is, a ki egy szeude angyal helyett, a kibem csak annyi lenne földi, hogy szive telve tiszta szerelemmel, egy szivtelen, hiru nőszömélyt ismer meg. Pedig, hogy a szerelem valóban szerelem legyen, hogy egy férfi jobban szeressen egy nőt száz másnál, vagy hogy egy nő jobban szeressen egy férfit száz más férfunál, ahhoz okvetlenül szükséges, hogy mindegyike nemének általános tömegéből magasan kiemelkedjék, hogy egyik a másikkal ideáljává váljék és hogy egyik a másikat csodálja.

Szükséges tehát, hogy mindég a tökéletesedést, az előbbre haladást tűzzék ki célul. Ez a kölcsönös törekvés: tetszeni egymásnak, hol a férfi, ép úgy mint a nő, folyton azon fáradozik, hogy minél több lelki kincset rakjon szerelme oltárára: ideálja elé, hogy ez által ne csak megtartsák, de fokozzák szerelmüket. Ilyen szerelem azonban csak a legnemesebb lelkek tulajdonsága, mely igen távol esik a hétköznapi — szerelemnek csufolt — szeretkezésektől. A kaczerkodás által megfosztják egymás lelkét az igaz, magasztos szerelem valódi örömétől, és megfosztják önmagukat különösen a nők — női méltóságuktól.

A szemérem- és tisztességérzet, az emberi élet legnagyobb kincsét, a természet inkább a nőbe oltotta, hogy ez legyen neki az örömforrása. Ezt tehát nagyon is féltékenyen kellene őriznie minden nőnek. Valamint a természetben a végtelent, a felfoghatatlant mindig kutatja, fürkészi, bámulja és öröklé szereti az ember, ugy a szerelemben is a szépnek, a jónak, az igaz érzelmenek és az erénynek kifoghatatlannak kell lenni a szeretett egyénnél, hogy soha se lássék az meg egyszerre, hogy egy egész hosszú életet szépítsen és boldogítson az. A csodákat mivelő boldog szerelemnek ez a titka.

A legbölcsebb emberek, a legnagyobb tudósok azt állítják, hogy a szerelem a nőieségnek, a női erénynek és a férfi tökéletesedésének a legjobb művelő iskolája. A nőnek erénye, fegyvere, okossága és hatalma: az ő *tiszta szerelme*. A nő lelkébe forróbb vágyat oltott a Mindenható a magasztos, az eszményi iránt, mint a férfiba. A nő érzelmdús lelke, mely a költészet iránt is oly fogékony, képessé teszi őt arra, hogy mindig feljebb-feljebb törjő egy magasabb eszmény után, hová őt a férfi oly szivesen követi, és ha a szerelem nem műveli azokat a csodákat, a melyekre képes és a melyeket tőle elvárhatunk, annak mindig csak az az oka, hogy a szerelemnek, nem az erény volt a kuforrása és a nő inkább maga is lesülyedt, mintsem az ideálját fel-emelte volna. A nőnek éreznie kell az eszményt, meg kell neki ismerni a magas czélt és neki kell a férfit oda vezérelni.

Semmi sem vonzóbb, semmi sem büvöl el jobban, mint a nőnek az erénye és a szép s a magasztos iránti lelkesedése. Ez emeli fel őt magát és viszi a magasba a férfit; ez tölti el lelkét szép reményvel, bizalommal minden nagy dolog iránt. A nő erénye és lelkesedése vezérli a férfit, ez ad neki mindenkor újabb erőt és kitartást.

Ha a férfi vakmerő, durva és nemtelen, ha lesülyed: annak *mindig a nő az oka*. Azért minden könnyelmű nőnek lelkébe kellene vérsni, hogy ha az Isten megajándékozta őt azon szerencsével, hogy szép és szeretve van, ne játssa el a szerelmet és saját női méltóságát, sőt boldogságát könnyelmű szeretkezéssel. Egy-egy szenvedélyes kézzorítás, csók vagy ölelés untig elég arra, hogy a legboldogítóbb szerelmet megölje, hogy az ifju leány ártatlan, tiszta szívéit beszenyezze, elhervassza és az imádott teljesen kiábrándítsa s a leányt is keserves csalódásba ejtse. Elismerem, hogy igen nehéz sokszor a leányok helyzete, mert a férfiak nagyobb részében több a szenvedély és a pillanatnyi élvezetvágy mint a becsület-érzés. Az a csók, az az ölelés, melyet a nő megengedett és nem utasított vissza kellő nyomatékkal, nemcsak kiábrándítja az ideális, tiszta lelkű ifjut, hanem meg is rendíti a nőbe vetett egész hitét, bizalmát és reményét, és innen erednek azok a lealázó, vérig sértő megjegyzések: „Engem ez a hölgy egy cseppet sem érdekel, hisz *nincsenek olyan erényei, hogy mint feleség is tudna érdekelni*.“ Innen erednek a szidalmak, a bizalmatlanság, *tiszteletlenség és a nők nem becsülése*, miért a komolyabb nők méltán panaszkodhatnak, de a melyet *gyöngeségük* emlegetésével jóvá nem tehetnek. Így keletkezik a *nőgyűlölő férfiak*, a minek egyenesen és kizárólag a *nők az okai*. Itt mentségnél nem fogadható az, hogy a nő hajlandó a viszontszerelme; itt el nem fogadható mosakodás az, hogy a hizelgő tudat, hogy őt szeretik; a csalogató kilátás, hogy férjhez mehet, könnyen elkábitják a nőt. A mig ezen gyöngeségüktől, állhatatlanságuktól komoly magatartás és megfontolás által a nők magukat meg nem szabadítják, addig nem felejtethjük el az efféle példabeszédet: „Disznó orrán aranypercze: szép asszony, ha nincs esze.“

Az ifjuságnak, legyen az férfi vagy nő, az élet első viharaiban végtelen nagy szüksége van okos, gondos, szeretetteljes vezérlésre, mely őt saját lelki erejére figyelmeztesse, abban a legveszedelmesebb időben, mikor a gyermekkor küszöbét elhagyva, az ifju az ábrándok világába lép. Meg kell értetni az ifjusággal, hogy mi a valódi tiszta szerelem; külö-

nősen az ifjú leányban a szemérem és erkölcsérzetét ébresszük fel s erősítsük meg lelkét a harcra, melyet netán a hizelgés és a szenvedély támadása ellen meg kell győzelmesen vívnia, mert csak úgy óvhatjuk meg az ifjúságot a veszélytől, ha megértjük vele, hogy egy gyönyör sem rövidebb mint a *szerelem mámorja*, és egy áldozat sem hasznosabb, gyümölcsözőbb, mint a gyönyörrel való lemondás és a váratlan kísértéseknek való hathatós, szilárd ellenállás. A szilárd határozottság tehát női erény is. Meg kell értetni az ifjuval alkalmas pillanatban, okos példálózással, hogy mily nyomorult az olyan teremtés, a ki szenvedélyének rabja, és egy pillanatyú gyönyörért egy élet boldogságát feláldozza. Jól tudom, hogy Kunigundákat nem lehet s nem is akarunk nevelni; de azon kell lennünk, hogy az alkalmat elzárva, a hus és vér ezernyi ezer, ártatlanságunknak szakadatlanul cselt hányó csábjai között is, a gyönyört adni és elfogadni áhító forró vérüket lehűtői és féken tartani tudják, a míg mint férj és feleség magukat egymásnak nem mondhatják. S a gondos nemő és vezér ki lehetne más, mint az okos, tanult anya?!

De nem fejtetem tovább a nők feladatát. Már megvagyunk fenyegtetve: „Zsarnok férjet nem türünk”. Megnyitották a tudományos pályákat a nők előtt, felszabadultak szárnyaink, az életben is erélyesek, önálló, tudományos, sőt még hatalmasak is lehetünk; magunk urainak érezzük magunkat, nem pedig férjeink alattvalóinak. Szóval városunkban proclamálva van a nőemancipáció! Ki hitte volna, hogy egy szabad liczeumi felolvasás ily veszedelmet hozzon a szegény férfiak fejére? Ugy kell lenni, hogy érezték a puskapor szagját, a kik nem merték átlépni az előadó terem küszöbét!

Azért, mégis csak azt mondom, ha az élet némely rejtélyeit megfejteni s némely eseményekben a logikát megtalálni nem bírjuk: jusson eszünkbe a francia közmondás: „Cherchez la femme!”

Nőgyűlölő.

Ingyenes felolvasások.

Az iparosok ingyenes oktatására alakult rendező bizottság előadásai sorozatát január hó 12-én kezdette meg, s azóta csaknem minden vasárnap megtartja. Iparosaink — és ezt örömmel konstatáljuk — ez előadások iránt élénk érdeklődést tanúsítanak, mivel a felolvasók igyekeznek megfelelni annak, hogy a hétköznapi munkája után a fizikai fáradalmaktól megviselt embernek olyan szórakozást nyújtanak, a melyben a pihenést oly módon találja meg, hogy az a lélek hasznára is váljon. Ez előadások eszméje még a múlt év 1900/901 telén lett megpendítve, s annak keresztülvitelét, az egyes előadók megtalálását, a közönség érdeklődésének felkeltését *Solymossy* Endre tanárnak köszönhetni, a ki kizárólag a közszertartva szem előtt, lankadatlan szorgalommal munkált annak állandósításán is. E cél, azt hisszük, hogy most el lett érve, mivel a felolvasásokról maga a központ is tudomást vett, s egy bizonyos összegű segítyt helyezett kilátásba, a melyből bár szerényen, de az előadók fáradsága is honorálva lesz.

Az eddig megtartott felolvasások rövid kivonataát a következőkben adjuk:

Képek a magyar élet múltjából. (Fejes Áron, ref. koll. tanár.) A XVII. és XVIII. század magyar társadalmi életét báró Apó Péter és Faludi Ferencz műveiből vett szemelvények bemutatásával ismertette. Szembeállította az erdélyi fejedelmek korában divatozott magyar szokásokat (ruházatban, czimzésekben, lakadalmakban, táncban, vendégeskedésben, utazásban stb.) a „német világ” idejében általánossá lett „új módi”-val; rámutatott a főúri, köznemesi rend idegenszerű társas életére, a francziás és németes divat üzésére, az ifjak ferdeirányú nevelésére s azokra az ezektől származó veszélyes következményekre, melyek a nemzeti élet fejlesztését bénítják meg; hangoztatta a magyar kultúra terjesztésének s magyar írók művei olvasásának fontosságát, melyek által a nemzeti érzés és gondolkodás s a hagyományos magyaros szellem ápolása és terjesztése leginkább biztosítható.

A gőz és alkalmazásáról. (Mihálovits Béla, főgymn. tanár.) Földünk $\frac{1}{10}$ része vízzel, oly anyaggal van borítva, melynek fizikai szempontból is nevezetes szerepe van. Érdekes pl. hogy előfordulhat mindhárom; úgy a szilárd, mint csepfolyós és légnemű halmazállapotban. Utóbbi alakjában gőznek nevezük. Előállítása a folyékony állapot hőmérsékletének emelésével történik. Hatalmas az az erő, mely benne föl van halmozva. Annál nagyobb a feszítő ereje, minél kisebb helyen, minél nagyobb mértékben kénytelen fejlődni. Épp ezt az erőt igyekeztek már Kr. e. több mint 2000 évvel kiaknázni és átvinni a gyakorlati életbe (Héron eolipilla). Állítólag hadakozások alkalmával is használták már. A gőzgépek első alakjai hihetileg nagyon kezdetlegesek voltak, mert még a XVII. században is primitívek. Pepin, Savery, Newcomen tökéletesítése után 1770-ben Watt nevezetes átalakítást tesz azzal, hogy forgó mozgást végeztet a dugattyuk eddigi egyenes irányú mozgásával. Majd jönnek Collmann, Woolf A., Meyer, Corliss, Wheelock, Sulzer stb. javításaikkal úgy, hogy a XIX. század már a tökéletesedés szép fokán találja a gőzgépeket. A legelső gőzjármű gőzhajó volt. Fulton bocsátotta vízre 1807-ben Északamerikában.

Hazánkban 1831-ben kezdett járni az első. A gőzmozdonyt csak 1828-ban állítja össze Stephenson. 1846-ban már nálunk is megjelenik. Megtaláljuk még a gőz alkalmazását a gőzeknél, gőzboronánál, gőzcséplőnél; ismerjük a gőzkalapácsot, gőzfűtőt; használjuk a gőzfecskendőt, gőzfűrészt, gőzmalmot; élvezzük a gőzfűtést, gőzfűrdőt stb. stb. E gépek szerkezetének rövid megismerése után számításaink arról győznek meg, hogy míg az emberi és állati munka a befektetésnek egy ötödét adja vissza, addig a gőzgép csak egy tizedét, de mégis rendkívül nagy a hasznuk és nélkülözhetetlenek, mert folyton dolgoznak s mert működésbe hozásuk nagy mennyiségű szénkészség miatt olcsóbbá kerül.

Az iparos tanoncok nevelése. (Spaller József, szakisk. tanár.) Az iparos tanoncokból a szó nemesebb értelmében vett embert kell nevelnünk, a ki míg egyfelől saját magának a boldogulását munkálja, másfelől tevékeny, becsületes tagja leendő annak a társadalomnak is, a melyben élnie kell. Jó hazafit kell nevelnünk az iparos tanoncokból, a ki nem csupán kenyérkereseti szempontból üzi iparát, hanem azért is, hogy majdan mint szakképzett művelt iparos, iparának fejlesztésével egy egészséges, viruló nemzeti élet munkálásával tevékeny részt vehessen. A kellő műveltség és szakképzettség hiányának keserű következményeit igazán most érzi az iparos ember. A lélek nemességén, a szív jóságán épül föl az igazi ember. Innen aztán tartsa be az iparos az ipartörvény 62. §-ának azon intézkedését, melynek értelmében köteles a mester tanoncát jó erkölcsre, rendre és munkásságra szoktatni. A mester atyai gondoskodása, szeretete, a vallásos érzület ápolása, a mai anyagi világban szintén nagy fontosságú az iparos tanoncok jó irányú nevelésére. Az erkölcsi élet romlása maga után vonja a testi élet romlását is. A környezet példáján úgy kapaszkodik az ifjú lelke, mint folyondár a fán. Az iparos tanoncok helyes irányú nevelését sürgeti az inasoknak uton-utfélén való nemtelen viselkedése. Erkölcsi vétségeik és a tisztességűdülés hiánya.

A jogokról és kötelességekről. (Gróf Lázár Ádám, m. főjegyző.) Ezen czim alatt a népvándorlástól kiindulva, kimutattatott az állam alakulás szükségége, melynek földrajzilag határolt területén belül azután az ott élők között a jogviszony miként nyert szabályozást; kimutattatott a jogok származása t. i. a velünk született jogok és szerzhető jogok soroltatnak fel, s a kérdést megvilágító példák alkalmaztatnak. Ezen jogok folyományaként az állammal szemben, mint a mely jogainkat védi, teljesítendő kötelezettségekre mutatott reá.

A régi székelységről. (Solymossy Endre, koll. tanár.) Erdély 3 nemzete (natio) a székelyek, magyarok és szászok régen külön-külön tartottak nemzeti gyűléseket, hol törvényt hoztak, törvényt ültek, s honnan hadra keltek. A 3 natio közül legfőbb joga a székelyeknek volt. A székelyek gyűléseit Udvarhelyen és az agyagfalvi réten tartották. A régi gyűlések közül legfontosabb az 1506-iki agyagfalvi gyűlés, hol a híres székely constitutiót alkották. A gyűléseken legfőképp szabadságaikra ügyeltek. Ki azt elárulta, vagy bántani merészelte, azt megölték, házat széthányták. A székely személyes szabadsága és birtokjoga nagyobb volt, mint az alföldi magyar nemesé. Minden székely született nemes ember, tehát szabad. Csak birtokra különböztek, szabadságra nézve mind egyenlők valának. Hadi kötelezettségeket a birtok aránya szerint teljesítették. Első a *főnemes* (primor) a nagybirtokos; második a *lófő* (primipilus) középbirtokos; harmadik a *gyalogos* (prixidarius) kisbirtokos. A főnemesek tiszték, a lófők a huszárok, a gyalogosok puskások. Őt évenként lustráltak; azaz birtokmennyiség szerint összeírták őket. Hogy ki melyik rendbe osztatik be, az birtokmennyiségétől függött. Személyes szabadságuk akkora, hogy ha Székelyföldről más vidékre költöztek, ott is megtarthatták. A székely szabadságot 1562-ben Szapolyai János nyírálta meg. Elnyomásukra építette Udvarhelyre a *székely támadt várát*, Háromszékre a *székely bánja várát*. A székely birtokát a király sem vehette el; még hűtlenség esetén sem. A magyar birtok megszakadás és hűtlenség esetén a királyra szállt; a székely birtok ily esetben a szomszédra. A székelynek nemes levél nem kellett. Ő született nemes. Szégyen volt székely emberre, ha a királytól nemes levelet kapott. Minden székely katona volt. Vérről adózott. Mai székely viseleten nyoma van a régi székely ezrednek ruhájának. Az udvarhelymegyei székely kabátja ma is zöldbe, a csikié vörösbe, a maros-székié kékbe, a háromszékié sötét színbe van szegve. A székely csak ajándékkal: *ökörűtéssel* tartozott a királynak; a király koronázása, házassága és fia születésekor, telkenként 1 ökröt bélyegeztek meg a királyi bélyegző vassal. A székely birtok a fiukra szállott, a leány csak parafernumot kapott. Ha fiu nem volt, akkor a leány örökölt. Innen a *fiu leány-ság*. A magyaroknál fiu nem létében a birtok a koronára szállt. A gyilkosságok kiderítésére a *telemre hívást* gyakorolták. A gyanusoknak a meggyilkolt fejére kellett tenni kezüket s úgy esküdni, hogy nem ők ölték meg. Kinek keze alatt a sebből a vér megindult az volt a gyilkos. Ilyen esetben a tetemre hívást *halálujtásnak* nevezték. Ez eljárást sok törvény tiltotta; de megszüntetni nem tudta.

A geologia köréből, tekintettel Udvarhelymegye felületének kialakulásáról. (Molnár Károly, főrealisk. tanár.) Előre bocsátva azt, hogy az emberi tudás-

vágy a föld képződéséről, mozgásáról, alakjáról és nagyságáról miket derített ki, vázolta előadó a föld alkotó részeit, azok elhelyezkedését. Fejtette a levegő, víz, ismeretlen belső és élőlények munkáját, melylyel kezdettől fogva máig is hol rongálják, hol építik, tehát alakítják a szilárd kérget. Végeztet Udvarhelymegye felületén az említett alkotó részek által felépített emlékekből (kőzetek) megrajzolta az itt végbement tűneményeket és vázolta a mai felület kialakulását.

A gazdasági élet feltételei Udvarhelyvármegyében. (Tamás Albert főgymn. tanár.) Felolvasó kifejtette az őstermelés lényegét s áttért ezután annak legjelentékenyebb ágára a mezőgazdaságra. Majd az őstermelő és a termékek feldolgozásával foglalkozók, tehát az őstermelés és ipar közötti különbséget vázolta. Áttérve az ipari nyersanyagokra, felsorolta a vármegyében található *nyersanyagokat* és a *gyáripar*, a vármegye vidékei szerint, különös tekintettel arra, hogy e téren a megyei érdekek, de közgazdasági érdekek szempontjából is, a nyersanyagok előállításánál (minden egyes anyagnál) a termelést mi módon lehetne fokozni, mi módon lehetne a legjobb anyagot előállítani. Azután áttért a *háziparra* s e tekintetben is kifejtette a legújabb tanulmányok alapján, a vármegye különböző vidékein meghonosult háziipari foglalkozásokat s azon szempontokat, melyek alapján a háziipar még nagyobb fejlődést nyerhetne. Felolvasásának végén szólt meg a *gyümölcsstermelésről*, s e téren Udvarhelyvármegyét elsőnek minősíti; a hol kitűnő minőségű gyümölcsöket termeltek már régóta s a hol már ismert, a vármegye klímájának és talajának megfelelő, kipróbált fajták nagyobb mérvű termelésével a gazdasági életnek — kivált a kivitelt szempontjából hatalmas lendületet lehetne adni.

A világításról. (Hlatky Miklós, főrealisk. tanár.) Előadó megismertette a legrégebb időktől a mai korig használatos tűz gerjesztési módokat, majd a világítás fejlődésének történetét adta elő. A lángokat részeit és a benne végbemenő folyamatot ismertette szözlött azon küzdelmekről, melyekkel a láng világító képességét fokozni, a füst keletkezését és az árnyékvetést elkerülni igyekeztek; méltatta Argand találmányát a mi első lépésnek tekintendő a világítás kérdésének a megoldásában. A gáz és petroleum előállítása, illetve készítésére processusait megismertette, szözlött azok alkalmazásáról, majd az electromos iv és izzó fény keletkezésének megmagyarázása után a gáz és electromos világítás küzdelmeiről emlékezett meg, melyek eredménye az Auer égő feltalálása lett, a mi új korszakot teremtett a világítás történetében, a mennyiben nemcsak az eddig ismert világító anyagokat tette a villamossal versenyképessé de új világító anyagok — acetylén, vízgáz, borszesz alkalmazását is elősegítette. Összehasonlította a használatos világítási módok mellett felhasznált és visszanyert energiát, kimutatta, hogy a mai legtökéletesebb világítási mód mellett is alig $\frac{1}{10}$ -a leszen az energiának világítási célra felhasználva. Konstatálta, hogy a világítás kérdése csak akkor leszen megoldva, ha sikerül a nem melegítő fénysugaraknak — milyeneket a Szent János bogár lövel ki magából, — világítási célokra való felhasználása.

Ujdonságok.

Szabó Albert kir. közjegyzőt az igazságügyminiszter a Budapest székesfőváros VIII. kerületének a József-körut és a Múzeum-körut közt fekvő belső területére helyezte át. Szabó Albert ezen méltán kiérdemelt kiténtetését ismerői a milyen örömmel vették, ugyan olyan sajnálattal vannak azon veszteség felett, a mely az ő távozásával e város társadalmát érte. Szabó közjegyző kiváló előzékeny módorával, szeretetreméltóságával már régen biztosította magának mindnyájunk őszinte tiszteletét, s így most az őt ért kiténtetés alkalmából való távozásra nézve általános veszteséget jelent.

A városi közbirtokosság gyűlése. A városi közbirtokosság *Hlatky* Miklós elnöklete mellett ma délután 3 órakor a városi tanácsház nagytermében tartja rendes közgyűlését. A gyűlés tárgysorozata a következő: 1. Jegyzői jelentés 1901. évről. 2. Az 1901. évi számadásról közgyűlési felmentvény. 3. Az 1902. évi költségvetés megállapítása. 4. Esetleges indítványok tárgyalása. 5. Tisztviselő választás.

Protestans-estély. Vasárnap, 16-ikán délután volt a koll. tornacsarnokában az utolsóestélyi protestans-estély az előbbiekhöz méltó fényes sikerrel, a mely bizonyítéka annak, hogy ezek az estélyek immár számottevő tényezőkké váltak a református hívők között. Ez alkalommal ismét zsufolásig megtöltötte a kollegium hatalmas tornacsarnokát ez a közönség, amely — úgy látszik — rendes hallgatója lett ezeknek az estélyeknek s melynek élén egybegyűltek az iskolai és politikai élet protestans vallású kiválóságai. A gondosan összeállított műsor érdekes számai, mely tekintettel a megelőző napon megtörtént nagy évfordulóra, teljesen hazafias jellegűek voltak, fokozták az estély sikerét s minden szereplő méltán

megérdemelt zajos tetszésnyilvánításnak volt részese. Az estélyt *Biró Áron* beszovalgó ref. pap nyitotta meg, megnyitójában megemlékezett a tepuapi évforduló jelentőségéről. Majd *Nagy Irma* szavalt általános tetszés mellett, a mely után a vegyeskar három női tagja egy sikerült tercsett adott elő. *Solymossy Endre* tanár felolvasása méltán kötötte le az érdeklődést, mivel az a 48. márciusi vívmányokkal összefüggésben állott; egyházas, de hazafias is volt. A felolvasás után *Tompa Ilonka* szavalt, közbepedig a vegyeskar szabatos előadásban a Szózat-ot énekelte. A sikerült estély a közönség éneke zárta be. A legközelebbi estély, mely ez évadban az utolsó, ápril második vasárnapján, 13-ikán lesz.

Titkári válság a Nőegyletnél. A Nőegylet tevékeny titkárja, *Szabó Árpád* tanár, a napokban beadta ezen állásáról való lemondását. Szabó távozását az egyesület vezetőségéből őszintén fájjaljuk, mivel tevékenységével, ügybuzgalmával ez egyesület érdekeit mindenha előmozdította s rövid két évi működésével teljesen megnyerte a maga számára még az egyesületen kívül állók, szimpátiáját is.

Márczius 15. a vidéken. *Parajdon*, vármegyénk ez exponált fekvésű bár, de elsőbrendű községben, a szabadság hajnalhasadásának emlékünnepe, miként eddig is minden évben, úgy ez alkalommal is hazafias lelkesedéssel tartotta fenn a székelység. Az ünnepség kezdetére mozsárügyük durranásai tették figyelmessé a haza iránti lelkesedésre mindig kész lakosságot. Ezután *Parajd* 24 tagból álló, jól szervezett „székely zenekara“, *Wagner* karmester vezetése alatt körmenetet téve a községben, emelte hangulatosabbá még a csödbe jutott kedélyeket is. A zenekar lovas bandériumnak az élén az ünnepség színhelyére érve, az állandó „dalegyesület“ által énekelt Hymnus után *Csiszér Zs. ev. ref. lelkész* nyitotta meg az ünnepséget. Ezt követte *Kakucs Gy.* hatásos szavallata s a dalegyesület által elénekelt szózat, mire *Kovács Mihály* áll. iskolai igazgatónak tartalmas emlékbeszéde emelte kellő fénypontjára az ünnepséget. A „talpra magyar“ és „fől a szent háborúra“ szavallása és eléneklése után *Dr. Kovács Gábor* orvos, az állandó rendező bizottság elnöke zárta be az ünnepséget, mire a „székely zenekar“ válogatott darabjainak játssza közben oszlott szét a közönség, mindenestre kedves és tanulmányos emlékekkel eltelt.

☞ *Szentkeresztbánya* telep vegyes nemzetiségű, de teljes magyar érzelmű munkásai márczius 15-ét a kellő kegyelettel ünnepelték meg. Munka szünetben, a gyár hazafias tulajdonosa és tisztviselői által rögtönzött felolvasás, szavaltat által fejeztetett ki a nagy nap jelentősége.

A színügyi bizottság. Székelyudvarhely város képviselőtestülete e héten tartott közgyűlésében saját kebeléből delegálta a színügyi bizottságot, mely a bérletek gyűjtését eszközölni, amiáltal lehetővé lesz téve az, hogy *Micsey*, mint az erdélyi I. színházterület igazgatója, művészi niveau-n álló társulattal vonulhasson be, s részére évente egy hón keresztül való biztos existenzia nyujtassék. A bizottságba a közgyűlés a következőket választotta be: *Szakáts Zoltán* polgármester elnök, *Dr. Solymossy Lajos*, *Embery Árpád*, *Dr. Valentsik Ferencz*, *Becsek Aladár*, ifj. *Solymossy Lajos*, *Dr. Lukácsffy István*, *Dr. Simó Balázs*, *Seombatfalvy Lajos*, *Dr. Soó Rezső*, *Dr. Kassay Albert*. — Bérletek a polgármesteri irodában eszközölhetők.

A Nőegylet fillérestélye. A jótékony célú Nőegylet 16-án tartotta ez évadban utolsó fillérestélyét *Dr. Valentsik Ferenczné* és *Vargha Ida* rendezésével, akik izlésesen összeállított műsorral kedveskedtek a közönségnek, a mely tömeges megjelenésével honorálta a rendezőnők fáradságát. Sajnálattal vettük tudomásul, hogy a program első száma, *Mihalovits Béláné* énekszólója elmaradt, s így az első piécze a *Korb Jolán* szavallata volt, aki *Martos Ferencz* és *Huszka Jenő* „Bob herczeg“ melodramáját adta elő nagy lendülettel s a deklamálásnak töle megszokott nemes egyszerű eszközeivel, melyekkel hatást gyakorolt hallgatóira. Majd *Szomaházy* egy felvonásos vigjátéka, a „Szerelmi napló“ került bemutatóra, — mely az ujságot olvasó közönség előtt eléggé ismerős — jeles műkedvelőink részvételével. *Madarász Irénke*, aki a fiatal asszony szerepét kreálta, már teljesen nélkülözhetetlenné tette magát a műkedvelői előadások színrehozatalánál, melyre őt kiváló tehetsége és ambíciója juttatta. Ez alkalommal is az első pillanattól mindvégig telis-tele volt az ő szereplése finom nuançookkal, közvetlenséggel. Kedves szerepének minden mozzanatát érvényre emelte, s

sikerült játékaival ismét sikert aratott. Szeretettel méltó volt, s természetesen a legmerészebb szituációkban is diszkrét. Jó partnere volt *Dr. Jány Győző*, aki ugyan a férj szerepéből néha-néha kiesett. *Félegyházy Mariska* igen kedvesen játszott a szerelmes kisasszony szerepét, s játékaival méltán érdemelte ki a tapsokat. *Dr. Fodor Boldizsár* a szerelmes Déghyt megkapó egyszerűséggel játszott, s kedélyes, fesztelen modorával azt érvényre is juttatta. *Müller Klára* és *Szentpéteri Ferencz* kisebb szerepükben igen jók voltak. A műsor után kedélyes táncmulatság következett, mely egyáltalán nem volt összhangba hozható a fillérestélyek ez évi hangulatával.

A sorozás. Az oklándi járásban a sorozás f. hó 18-án kezdődött és három napon át tartott. A három korosztályból főhiva lett 577 egyén, a melyből távol maradt 66, alkalmasnak találtak 265 egyént, amelyből 26 a póttartalékba helyeztetett, s így az eredmény az 50%-ot felülmúlja. Összegezve a három járás és Udvarhely város sorozását, az eredmény a következő: felhiva volt összesen 2070 egyén, tényleg előállott 1788, amelyből 832 egyént találtak alkalmasnak. A sorozás eredménye viszont összehasonlítva a múlt évi eredménnyel, lényeges emelkedést tüntet föl, amit azonban sietünk nem az anyag javulásának, hanem a tulszigoru sorozás eredményének feltudni, a mely ellen megyszerte panaszok merültek föl és jogos zugoldásra szolgáltatott okot.

Szabad lyceum. A Tanári-kör által ideiglenesen szervezett szabad lyceum mai délutánján (a rendes helyen és időben) *Varga Károly* főreálisk. tanár „Madách J. Az ember tragédiájáról“, *Gáspár István* főgymn. tanár „A német diákegyesületekről“ tartanak felolvasásokat. E délutánra, mely ez évadban az utolsó lesz, felhívjuk az érdeklődők figyelmét.

Az iparossegédek adója. A városi adóhivatal értesítése szerint a helybeli iparosok darabszámra dolgozó segédjei és segéd munkásai, tekintettel arra, hogy átlagos napi keresetük a közönséges helyi napszámot nem mulja felül, a város polgármestere által kiállított hatósági bizonyítvány alapján, — napszámoknak minősítettek, s mint ilyenek a 23286—99. számú pénzügyminiszteri rendelet értelmében adó alól kihagyattak, illetve az ily segédek után a munkaadó sem lett megróva I. oszt. kereseti adóval. Ennek dacára egyik-másik munkaadó a segéd után terhére ki nem rott 8 korona adót a segéd béréből levonta. Jövőre az ily tévedések elkerülhetése végett felhívjuk munkaadókat, hogy a darabszámra dolgozó segédjeik béréből, illetve keresetéből adó czimen ne vonjanak le semilyen összeget.

„Milimári.“ Említettük, hogy az Iparos Önképző-kör műkedvelőtársasága Almási népszínművét, a Milimárit virágvasárnapján, tehát a mai napon színrehozta. Azonban a számítás rosszul vált be, mivel a műkedvelőtársaság vezetője, *Fischer Ferencz* váratlanul megbetegedett, s így a próbák igen természetesen szüneteltek. Az idő rövidsége és az előbbi okhoz mindenestre hozzájárult az is, hogy *Micseyék* már a jövő héten megkezdik az előadásokat, s így az husvétban sem tartható meg, kölcsönös rontás nélkül. Ebből kifolyólag a társaság az előadását ez időszertint levette a napirendről, s azt az őszre halasztotta el.

A gazdasági egyesület választmánya majdnem az összes választmányi tagok jelenlétében, márczius 19-én rendkívüli választmányi ülést tartott, melyen a földmívelésügyi miniszterium által az új tagosítási eljárásra vonatkozó kérdő pontokra adta meg az egyesület választat, beható, a kérdéseket minden oldalról megvilágító eszmecsere után. Elhatározatott, hogy mivel tavasz buza és rozsra kevés jelentkezés történt, de különösen mert az idő már nagyon előre haladt, inkább több zab és árpa lesz hozatva. A beadott kérések feletti döntés, a legközelebbi napokban fog megtörténni. Új tagokul fólvetettek *Macs-kássy Ignác* és *Kiss Mózes* tanító.

A színház. A mint jeleztük, *Micseyék* f. hó 30-ikán, husvét első napján kezdik meg előadásait sorozatát még pedig, sajnos, az Iparos-kör nagytermében. E szándékára az kényszerítette *Micseyt*, hogy a Budapest-szálló nagyterme kiegészítéseképpen épülő két szoba, melyet lapunk múlt heti számában öltözöknök szántuk, szintén nem készülhet el a kitűzött időre; részben ez, de másrészt az is okul, még pedig igen lényeges okul szolgál, hogy *Micsey* az ő színházát, diszleteit a keskeny és törpe terembe nem állíthatja föl, ahogyan az a városban jelenleg meglévő és színházhelyiségül szolgáló termekbe egyáltalán nem fér be: így tehát újra csak a régihez, az

Iparos-kör nagyterméhez kellett folyamodni, a hol tudvalevőleg a kör színpadja már készenlétben van. Amint tudjuk, az ottan levő hiányokat, úgy a hogy pótolni fogják, a diszleteket részben átfestik, s magán a termen és az ablakokon is renovációt fognak eszközölni. A terem dolgában tehát közönségünknek nem marad egyéb vigasztalója, mint az, hogy a hol az ősök, s a mai kor gyermekei is oly hosszú időn keresztül megfértek, ez alkalommal már valóban csak utolsó ízben fogja *Thalia*-papjait élvezni, állván úgy a dolog, hogy a redoute egy pár hónap múlva végrevalahára kész lesz. A társulat névsora a következő: Nők: *Micseyné Bácskay Julcsa*, népszínmű énekesnő. *Reviczky Etel*, opera- és operett-énekesnő. *Sziklay Blanka*, opera- és operett-énekesnő, *Tury Mariska*, opera- és operett-énekesnő, *Koltay Szeréna*, naiva és énekesnő, *Vécsey Ilona*, hősnő és társalgási színésznő, *Kendi Boriska*, szende és vigj. szubrett, *Gerő Ida*, operett-komika, *Zátonyi Emilia*, anya- és vigj. komika. Kar- és segéd-színésznők: *S. Melczér Juliska*, *Kádas Mariska*, *Pethő Stefi*, *Bártfay A.*, *Komor Emma*, tánczosnő. Férfiak: *Derék Antal*, jellemszínész és drámai apa. *Szabados Sándor*, hő- és jellemszínész. *Erdős Károly*, intrikus, *Sarlay Kornél*, bonvivant, *Tábori Emil*, operett-buffo, komikus és kedélyes apa, *Szitay László*, operett-buffo, komikus, *Szarvas Jenő*, opera- és operett-baritonista, *Vig Ernő*, énekes, bonvivant, *Heltai Jenő*, siheder-komikus, *Pilisi Lajos*, szalon-társalgási színész, *Pintér Dezső*, lyrai szerelmes. Kar- és segéd-színészek: *Kóhalmy Andor*, *Kolozsváry Albert*, *Kiss Albert*, *Horváth György*, *Farmosi Sándor*, *Farkas Mihály*, *Hevessy János* és 15 tagból álló műszaki személyzet. Repetoirában a következő darabok vannak meg: Drámák és színművek: *Kurucz feja Dávid*, *Balaton rege*, *Cyrano de Bergerac*, *A vörös talár*, *A testvérek*, *Zaza*, stb. Vigjátékok és bohózatok: *A titkos rendőr*, *Nevezetes kastély*, *Tartalékos férj*, *Fernando házasság*, *Csak párosan*, *Férjek öröme*, *A teknős béka*, *Az almafa* stb. Énekes és népszínművek: *Pillangó kisasszony*, *Jupiter és társai*, *A bor*, *A napraforgó*, *Félistenek*, *Lotty ezredesei*, *Katalin*, *Fifin*, stb. Operettek: *San-Toy*, *New-York szépe*, *A svihákok*, *A modell*, *Az asszonyregement*, *A postás fia*, *Hunyady László*, *opera* stb. — Bérletárak 24 előadásra: *Oldal- és támlásszék* 48 korona (napi ára 2 kor. 40 fil.) *Körszék* 36 kor. (napi ára 1 kor. 80 fil.) *Zárt-szék* 26 kor. (napi ára 1 kor. 40 fil.). Már ez alkalommal sietünk az igazgató ur figyelmét felhívni arra, hogy a színlapokat a városban részletesebben küldje szét, ne hogy az az eset álljon elő, mint a jelentésekkel, hogy a közönség utca számra ne kapjon abból.

Ingyenes felolvasások. Az Iparos-kör által rendezett ingyenes felolvasások kilencedik napján, 16-ikán, *Hlatky Miklós* főreálisk. tanár „A világitásról“, tartott előadást. Ma délután *Soó Gáspár* főgymn. igazgató „A szabadipari rendszer s annak árnyoldalai“ czímmel fog értekezni. Az érdekesnek ígérkező előadást az érdekeltek figyelmébe ajánljuk.

Városi közgyűlés és a városház. Székelyudvarhely város képviselőtestülete 20-án tartotta ez évi rendes közgyűlését *Szakáts* polgármester elnökletével, a bizottsági tagok lanyha érdeklődése mellett. A polgármester megnyitójában megemlékezett a *Feleki Miklós* haláláról, ki a város diszpolgára volt, s indítványára a közgyűlés részvétét az elhunyt özvegyével jegyzőkönyvi kivonatban fogja közölni. Tárgysorozat rendén a polgármesternek a múlt év második feléről előterjesztett jelentését tudomásul vették. Ezzel kapcsolatosan *Molnár Károly* a községi iskolába való beiratkozásoknak megszigorítását javasolta. *Hlatky Miklós* pedig a mértékitelesítő eszközök kijavítása ügyében intézett kérdést a polgármesterhez, amennyiben azok rendbehozatalát a képviselőtestület a legutóbbi közgyűlésen elhatározta. A polgármester azon felvilágosító választat, hogy azok használhatóvá tettek, a közgyűlés tudomásul vette. Tudomásul vették a tisztviselő-nyugdíjalap zárszámadásait. A tárgysorozat leglényegesebb pontját kétségen kívül a tanácsnak az új városháza felépítése ügyében tett előterjesztése képezte. Ez eszmével már a képviselőtestületi tagok többsége megbarátkozott, s így az előterjesztést nem fogadták oly hidegséggel, mint éveken át tették. A városnak e célra mintegy 19 ezer forinttal megvásárolt telke már évek hosszú sora óta kamatozatlanul hever, az épületre a pályaterv is el lett fogadva, de — és ez a leglényegesebb — a jelenlegi pénzügyi helyzetből kifolyólag azt minden, a polgárokra nehezedő sulyo-

sabb teher nélkül keresztül lehet vinni, a tanács javasolta, hogy az, a már meglévő terv szerint felépíttessék. Ez indítványt Dr. *Solymossy* Lajos azzal kívánta kibővíteni, hogy a városház felépítésével egyidejűleg az iparosok piaci árucarnoka eltávolíttassék, s kárpótlásul az illetők az új épület földszintjében kapjanak bazárhelyiségeket. *Hlatky* Miklós indítványa az volt, hogy a városháza a tervbe felvett redoute elhagyásával, azonban egy közgyűlési terem hozzáadásával új pályázat útján nyerendő tervszerint építtessék föl, s javaslatát azzal indokolta, hogy a redoute elhagyásával a költségeknek mintegy 40%-a takarítatik meg. A közgyűlés a három indítvány közül nagy többséggel az utóbbit fogadta el, s utasította a tanácsot ilyen értelemben, a lépéseket megtenni. A városi közmunka összeírását — ellentétben a megye törvényhatósági bizottságával — mellőzni határozták, mivel abban a földbirtokokkal nem rendelkező polgárságnak érelemes megterhelhetőségét látták. A városi aszfalt-járda szabályrendeletre a törvényhatóság által tett észrevételeket jórészt elfogadták, azonban a köztisztviselési szabályrendeletnek újra való kidolgozására utasították a tanácsot, mivel az előbb említett szabályrendeletben arra hivatkozás történik, már pedig a jelen viszonyok követelményét nem elégíti ki. Elhatározták, hogy *csakis 4 méternél szélesebb járdákra* engedtetik meg kávéházi asztalok stb. kirakodása. A vármegye közigazgatási bizottsági ülésén ismételt szavazással *végleges bizottsági teendő* végzésére, — miután igen természetesen Dr. *Kassay* Albert tiszti orvos annak, vágóhid hiányában, nem felelhetett meg, lemondott, — *Zonda* József állami állatorvost jelölték, habár a közgyűlés nagyon is tudatában volt annak, hogy a jelenlegi viszonyok között e feladatnak, az ujonnan választott orvos sem felelhet meg még úgy sem, mivel idejének javarészt a körutazások veszik igénybe. Lapunk 9. számában tettük szavazással *éjjeli őrk* avult intézményét, a minden ok nélkül szedett negyedkapitányi illetményekkel egyetemben, s akkor annak végleges eltörlését javasoltuk. A tanács ez ügyet ez alkalomra csakugyan előterjesztette, s a közgyűlés e szabályrendeletet egyhangulag hatályon kívül helyezte. *Daróczi* Miklós és társainak azon kérését, hogy a város régi malma körüli helyből másfelé hord a *börgyár cséljaira* átengedjék, tekintettel a gyár szennyvizére megtagadták, s e helyett a város alsó felében ajánltak fel helyet. A *szinügyi bizottság* a képviselőtestület 10 tagját delegálták. A *III-ad o. kereseti adó* kivetéséhez, mint bizalmi férfiak: *Bálint* György és *Déssy* Antal küldettek ki. Az iskola-széknel megüresedett tagsági helyre *Embery* Árpádot, a központi választmányba *Solymossy* Endrét választották meg. A közgyűlés este 7 órakor ért véget.

Kivándorló magyarok. Csak nemrégiben vert nagy port föl, hogy Szt.-Erzsébet községből 22 székely ember Amerikába vándorolt ki szerencsét próbálni, mivel a megélhetést a rossz gazdasági viszonyok folytán itthon nem tudta magának biztosítani. E 22 egyszerű székelyt semmiféle lebeszélés nem tudta feltett tervétől eltántorítani, s készek voltak a nagy, ismeretlen világnak, ismeretlen viszonyoknak nekivágni, mivel tudatába jött nekik a modern irányzat, melynek elve: első sorban önmagának használni, hogy nagyobb igények mellett is jobban megélhessen. Az utlevél kikérésekor *Damokos* alispán, amidőn már látta, hogy minden lebeszélési szándék sikertelen, az egyik székely atyafit megkérte, hogy majd annak idején értesítse őt levélileg sorsukról, viszonyaikról. A székelyatyafi, *Ambrus* György, ígéretének a napokban tett eleget, amennyiben *Damokos* alispánhoz a következő levél érkezett:

New-Castle, 1902.
(Nord Amerika.) III/4.

Méltóságos Alispán Ur!

Méltóságod kérésére tett ígéretemet sietek beváltani és becses tudomására hozni, hogy folyó évi jan. 28-án Szent-Erzsébet községből 22-en Amerikába szándékoztunk utunkat, megkezdettük s közülünk kető hajójegy előleg nem léte miatt Brémában 2 nappal tovább maradt s még ez ideig azokról semmi hírt nem tudunk; hirtálpilag annyit értesültünk, hogy hajójuk utközben elromlott és 9 nap vesztegettek rajta, míg más hajó nem érkezett.

Mi pedig február hó 4-én reggel 8 órakor tengeri utunkat megkezdettük a nagy Keiser Wilhelm futár hajón és 12. este 10 órakor (az itteni idő szerint d. u. 4 órakor) száraz földet értünk Istenünk kegyes gondviselése mellett. Közülünk N.-Yorkban alszégi Egyed Pétert, kit a tengeri betegség igen megsajtott, — az orvos külön választotta és nem engedte velünk; onnan levelet írt nekünk, de nem tudjuk mi van vele. — Mi pedig 15-ön vándorutunk vitorláját levonva, a szándékozt helyre szerencsésen megérkeztünk febr. hó 14-én;

Szakács Mózes még az nap házat bérelt és itt vagyunk az egész lakáson. Bizony eleinte elcsüggedtünk, hogy nem kapunk munkát, de az Isten nem hagyott el, az ötödik nap az egész munkát kapott s még pedig naponta 8 órát dolgozunk s közös étkezést vezetünk, így találtuk legjutányosabban ki.

Négyen szintén Chigágoba utaztak, s tudósítottak hogy-létükről.

Községünkben még itt van egy év óta Kádár József és Bertalan Mózes, őket is jólétben találtuk. Tehát, ha Istenünk velünk lesz, azon igyekezzünk mi is, hogy szegény Magyarhonunkat az új világból lehetőleg boldogítsuk.

Levelém végzetével az összes óhajunk az: áldja meg az Isten a mi édes Magyarháznkat, hogy a tőlünk távol maradtak szükségét ne lássanak benne; Isten áldja meg a mi koronás királyunkat, hogy békével uralkodjék népei felett, és áldja meg megyénk kiérdemelt magas rangu hivatalnokait, hogy jólétben vezethessék megyénk gondos dolgait. Végére Isten legyen alkalmazója minden egyes polgárnak, szegénynek, gazdagnak, kicsinynek és nagygnak.

Isten éltesse kedves családjával együtt a méltóságos Alispán urat is.

B csánatot kérek, ha levelemben illetlen kifejezést alkalmaztam. Ha meg nem sérteném Méltóságodat, sziveskedjék minket egy pár szóval megajándékozni.

Maradtam mély tisztelettel
Ambrus György,
alázatos szolgája.

Tehát amint a levél bizonyítja, kivándorolt székelyeinknek szive, lelke itthon van, csak a pénzt kereső test. a létfenntartásért küzdő ember van távol, ahol azonban érzi a nemzeti köteleket, mely elhagyott hazájához fűzi, s amihelyt azt az összeget összekuporgatta, a melylyel itthon hagyott ősi kicsiny székely kuriáját az adósság tengeréből kimentheti, azonnal visszatér anyaföldjére, a melynek elhagyása néki annyi lelki furdalást okoz odakün.

Miniszeri köszönet. Gróf *Lázár* Ádám Udvarhelyvármegye főjegyzője elismerésben részesült a „*Székely kérdés*” cz. alatt a Szabad Lyceumban felolvasott s könyvalakjában megjelent és mindenütt kedvezően fogadott tanulmányáért *Darányi* Ignác földmívelési miniszter részéről. Ugyanis a földmívelésügyi miniszterium Elnöki osztályából f. hó 19-iki kelettel a következő levelet kapta:

Méltóságos Gróf ur!

A földmívelési Miniszter Ur Ö Nagyméltósága megbízásából tisztelettel értesitem, hogy Ö Excellenciája „A székely kérdés” című nagyérdemű művének szives megküldése által tanúsított becses figyelmét őszinte köszönettel venni méltóztatott. Fogadjon Méltóságod kiváló tiszteletem őszinte nyilvánítását Balogh s. k. miniszeri tanácsos, az elnöki osztály főnöke.

Feleki Miklós meghalt. Az uttörök egyike, talán a legutolsó, kidölt az élők sorából s megtért nagy kortársai közé. Nagy időt élt s úgy is mint előadó-művész, úgy is mint magyar hazafi, a kiválóak közül való volt. Szolgált a hazát ékes szóval s szikrázó karddal egyaránt s a béke napjaiban nemcsak a színpadról hirdette az igét, de tettekkel is bizonyította jó magyar voltát. Igazi lelkes magyar volt. A magyarság eszményeiért küzdött mint művész, katoná, színművész, színházigazgató s ha anyagi siker nem koronázta is vállalkozásait, nem csüggedt, mert azokból a régi fajta magyar hazafiakból volt való, akik az eszményért küzdöttek és nem a maguk javáért. Felek Nagy-Galambfalván 1818. decz. 18-án született. Udvarhelyen tanult s szülői papi pályára szánták, azonban ő már 17 éves korában felcsapott színésznek; 1848-ban honvédszázados lett, s a szabadságharc végével színtársulatot szervezett. Majd Pestre került a Nemzeti színházhoz, a mikor nagy külföldi tanulmány utakat tett. 1877-ben a királyi művészi tehetségének méltánylásául a Ferencz József-rend lovagkeresztjével tüntette ki. A nagy művészt Székelyudvarhely. Szatmár és szülőfaluja Nagy-Galambfalva díszpolgáruvá választotta. A Nemzeti színházról csak késő öreg korában vált meg. A múlt év tavasza óta betegeskedett, s a végelgyengülés jelei mutatkoztak a 84 éves embernél, amíg aztán 16-án délután 4 órakor jobblétre szenderült. Temetése óriási részvét mellett 18-ikán történt meg Budapesten. Tetemét a Kerepesi temetőben a főváros által adott díszirba helyezték öröknyugalomra. Halálát mélyen sújtott özvegye, Felekyné *Munkácsy* Flóra, a Nemzeti színház örökös tiszteletbeli tagja, három fia: *József* ref. lelkész és költő, *Andor* és *Pál* székelyudvarhelyi alkapitány, nyolcz unokája és két dédunokája gyászolja.

Inségmunka a székelynépnek. Em litettük, hogy a kereskedelmi miniszter a marosvásárhely-győ. székely-miklósi állami közút bucsini részének áthelyezési munkálatának házi kezelés mellett teljesítését engedélyezte. E munkálatok keresztülvitelénél a miniszter határozott kívánságára első sorban Csik- és Udvarhelymegye inséggel küzdő népe alkalmazandó. E leiratnak értelmében Csikvármegye áll. építészeti hivatalának főnöke, *Pap* főmérnök, a napokban átiratilag megkereste e vármegye alispánját. E munkálatnál megyénkben 200 munkást kívánnak alkalmazni, akik fejenként női munkás 1 kor., férfi munkás 1 kor. 40 fillér napszámot kapnak, amely azonban 2 koronára is felvihető. A föld munkához szükséges szerszámokat a munkások a helyszínen kapják.

Ez átirat alapján a megye alispánja most utasította az udvarhelyi járás főszolgabíróját, hogy a járás, de különösen a Sövidék népét erről részletesen tájékoztassa.

Az önk. tűzoltó-egylet évi rendes közgyűlését április hó 27-én fogja megtartani a tűzorségi helyiségben, melyre az érdeklődők ez uton is meghívotnak. *Csillag* József, alparancsnok, *Milcsevits* János, titkár.

Felhívjuk a közönség figyelmét mai nyílttéri rovatunkra.

Elveszett egy kettős gyémánt fejű arany nyakendő tő a Bethlen-utcában; megtalálójára váltságdíjat kapja.

Kiadja Becsek D. Fia könyvnyomdája.

Nyílttér.

A nagyhét csütörtökétől kezdve valódi dunai fogas, kecsge, harcsa és ponty kizárólag csakis nálam kapható jutányos árban, házhoz is szállítva; nagy pénteken pedig ezek bőjtösen elkészítve is kaphatók. E napon friss kőbányai sör is lesz csapolva. A n. é. közönség szives pártfogását kéri
kiváló tisztelettel SÁNDOR ISTVÁN, vendéglős.

Női kalapokat, főkéntket, (székely viselet szerint is), gyermekkalapokat és capichonokat készítek megrendelésre és régieket átalakítok a legújabb divat szerint. Elvállalom csipkék és ruhaszövevek gouvirozását jutányos árban.

Kassay Agnes,
masamodnő.

Lakásom: Kossuth-utcában, Simó János vendéglősnél

Szám 1177—1902.
tkvi.

Hirdetmény.

A székelyudvarhelyi kir. törvényszék, mint tkvi hatóság részéről közhírré tétetik, hogy a m. kir. államkincstár végrehajtónak, Kis Sándor és társai végrehajtást szenvedők ellen 18 kor., s jár. kielégítése végett ezen kir. törvényszék területéhez tartozó Korondi 358. sz. tkjvkben A+ 1 rsz. 283., 384/1., 384/2. hrsz. 652 koronában ezennel megállapított kiküldési árban az 1902. évi május hó 16-ik napján d. e. 9 órakor Korondon a községhezánál megtartandó nyilvános árverésen a legtöbbet ígérőknek elfognak adni.

A venni szándékozók tartoznak a becsárnak 10%-át készpénzben, vagy óvadékképes érték papírban a kiküldött kezéhez letenni. — Az árverés további feltételei a hivatalos órák alatt a tkvi hatóságnál tekinthetők meg.

Kir. törvényszék, mint tkvi hatóság.
Székelyudvarhelytől, 1902. február hó 20-án.

Dr. Grandpierre, kir. törvénzéki albiró.

Szám 3987—901. tkvi.

Árverési hirdetményi kivonat.

A székelykereszturi kir. bíróság, mint tkvkönyvi hatóság közhírré teszi, hogy Fiafalva község végrehajtónak, Lőrinczi Lajos (kinek neje Patakfalvi Rákhel) végrehajtást szenvedő elleni 1709 korona 08 fill., tőke követelés és jár. iránti vég ehajtási ügyében a székelyudvarhelyi kir. törvényszék (a székelykereszturi kir. bíróság) területén levő fiafalvi 487. sz. tkjvkben foglalt 257. hrsz ingatlan 320 kor., az 515. sz. tkjvkben foglalt 504 hsz. ingatlan 4 kor., 2063. hrsz. ingat. 13 kor., 2360. hrsz. ingatlan 14 kor., 460/2. hrsz. ingatlan 46 kor., 755. hrsz. ingatlan 109 k., 1295. hrsz. ingatlan 16 kor. 1753 hrsz. ingatlan 65 kor. 1754. és 1655/1. 37 koronában az árverést elrendelte és hogy a fennebb megjelölt ingatlanok az 1902. évi május hó 2-ik napján d. e. 9 órakor Fiafalva községhezánál megtartandó nyilvános árverésen a megállapított kiküldési áron alol is eladtnak fognak.

Árverezni szándékozók tartoznak az ingatlanok becsárának 10%-át készpénzben, vagy az 1881. évi LX. t. cz. 42. §-ában jelzett árfolyammal számított és az 1881. évi november hó 1-én 3333. sz. alatt kelt igazságügyminiszeri rendelet 8. §. kijelölt óvadékképes értékpapírban a kiküldött kezéhez letenni vagy az 1881. LX. t. cz. 170. §-a értelmében a bánatpénznek a bíróságnál elegendes elhelyezéséről kiállított szabályszerű elismervényt átszolgáltatni.

A kir. bíróság tkvi hatósága.
Székelykereszturon, 1901. december 31-én.

Cseresnyés, kir. albiró

Sz. 814—901. vgh.

Árverési hirdetmény.

Alulirt bírósági végrehajtó az 1881. évi LX. t. cz. 102. §-a értelmében ezennel közhírré teszi, hogy a sz.-udvarhelyi kir. törvényszék 1900. évi V 107/1. sz. végzése következtében Dr. Soó Rezső ügyvéd által képviselt Boros György javára Jakab Gyula h.-szentmártoni lakós ellen 657 kor. 58 fill. s járuléka erejéig 1900. évi április hó 19-én foganatosított kielégítési végrehajtás útján lefoglalt és 657 koronára becsült következő ingóságok u. m.: ezüst neműek, porcelán edények, borcs és vizes üvegek és poharak, 2 faszán és 2 kutya nyilvános árverésen eladtnak.

Mely árverésnek az oklándi kir. járásbíró 1902. évi V. 74/15. sz. végzése folytán 657 k. 58 fill. tőkekövetelés, ennek 1899. október hó 19. napjától járó 5%, kamatai, 1/2% váltódíj és eddig összesen 272 k. 80 fillérben bíróság már megállapított költségek erejéig H.-Szt.-Mártonban alperesnél leendő eszközölésére 1902. évi márczius hó 27-ik napjának délelőtti 9 órája határidőül kitűztetik és ahhoz a venni szándékozók oly megjelöléssel hívatnak meg, hogy az érintett ingóságok az 1881. évi LX. t. cz. 107. és 108. §-a értelmében készpénzfizetés mellett, a legtöbbet ígérőknek szükség esetén becsaron alul is el fognak adni.

Amennyiben az elárverezendő ingóságokat mások is le és felül foglaltatták, és azokra kielégítési jogot nyertek volna, ezen árverés az 1881. évi LX. t. cz. 120. §. értelmében ezek javára is elrendeltetik.

Kelt H.-Oklandon, 1902. márcz. hó 20. napján.

Pollák Ignác, kir. bir. végreh.

Szőlőoltványok

szokványminőségben
A legkiválóbb 42 bor- és csemegefajokban fajtisztan teljes jótállással.

Élőkerítés.

Gleditsia csemeték és magvak.

Uradalomnak, községeknek három évi törlesztésre is adtnak.

Óriás tövis, igen gyorsan fejlődő sövénynövény. Ez az egyedüli, melyből oly örökös kerítés nevelhető pár év alatt, rendkívül csekély kiadással, melyen nem hogy ember, de semmiféle állat, még az apró anylak sem hatolhatnak át. Minden rendeléshez rajzokkal ellátott útítési és kezelési utasítás mellékeltek. Ezer csemete elég 200 méterre. — Ára 6 frt

Diócsemeték.

Óriási jövedelmet biztosító voltánál fogva, ennek tenyésztése számos gazdaságban az utóbbi időben rendkívül elterjedt.

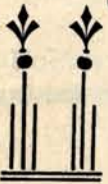
Színes fénynyomatu főárjegyzék ingyen és bérmentve küldetik minden rendelési kötelezettség nélkül. Az árjegyzésen kívül még egy olyan könyvet kap ezzel, ki azt címere ingyen és bérmentve küldetni kéri, mely nincsen az a ház, vagy család, a hol annak tartalma hasznosra ne fordítanak, városon, falun, pusztán, ga-dag vagy szegény családnál egyaránt. Így még azoknak is igen érdekesen áll, kik rendelni semmit nem akarnak, mert benne számos oly közlemények foglaltatnak, melyek mindenkinek nagy szolgálatot tesznek. Cím:

„Ermelléki első szőlőoltvány-telep” NAGY GÁBOR, Nagykánya, u. p. Székelyhid.

Roth Frigyes megbízottja Folkend János

Csillag-szálloda

Székely-Keresztur.

Kiváló jó konyha!

Tiszta vendégszobák

Ajánlja a közönség figyelmébe a kor követelményeinek megfelelő vendéglőjét, kávéházat, éttermét, a hol gyors és pontos kiszolgálás mellett tisztán kezelt ételek és borok, ugyszintén sör

♦♦♦♦ kapható. ♦♦♦♦

A közönség pártfogását kéri

Folkend János, vendéglős.

Országszerte elismert, erős csontu, gyors fejlődésű és edzett elsőrendű

magyar bikák,

Kitűnő tiszta, csiraképes

és olcsó

OBENDORFI

Répmag

50 kilón felül minden mennyiségben kapható

Gr. Teleki Arvéd ur drassói uradalmában.

u. p.: Koncza.

A Richter-féle Liniment. Caps. comp.

Horgony-Pain-Expeller

egy régi kipróbált háziszert, a mely már több mint 33 év óta megbízható bedörzsölésül alkalmaztatik köszvényél, csúznál és meghúléseknél.

Intés. Silányabb utánzatok miatt bevásárláskor óvatosak legyünk és csakis eredeti üvegeket dobozokban a „Horgony” védjeggyel és a „Richter” czéggeljegyzéssel fogadjunk el. — 80 L., 1 k. 40 f. és 2 k. árban a legtöbb gyógyszerertárban kapható. Főraktár: Török József gyógyszerésznél Budapest.

Richter F. Ad. és társa, csász. és kir. udvari szállítók. Rudolstadt.

Raktár:

Nagysolymosi Koncz Armin gyógyszerertárban Székelyudvarhelyt.

190—1902. szám

a.

M. kir. államépítészeti hivatal Sz.-Udvarhelyen.

Hirdetmény.

A VIII. közúti kerület felügyeletével megbízott kir. műszaki tanácsos ur az 1902. évi március hó 12-én költ 43. számú rendeletével a héjjasfalva—csikgyimesi állami közút 45—46. km. szakaszán levő 117. számú hid helyreállítását 2675 kor. 15 fillér összeg erejéig engedélyezte.

A fentemlített munka kivitelének biztosítása céljából az 1902. évi április hó 8-ik napjának d. e. II órájára az államépítészeti hivatal helyiségében tartandó zártajánlati versenytárgyalás hirdettetik.

A versenyezni óhajtok felhivatnak, hogy a fentebbi munkát végrehajtásának elvállalására vonatkozó zártajánlataikat a kitűzött nap d. e. 10 óráig nevezett hivatalhoz annnyival inkább igyekezzenek beadni, mivel a későbbben érkezettek figyelembe nem fognak vétetni.

Az ajánlathoz az általános feltételekben előirt, az engedélyezett költségösszeg 5%-ának megfelelő bánatpénz csatolandó.

A szóban forgó munkálatra vonatkozó műszaki művelet és részletes feltételek a nevezett m. kir. államépítészeti hivatalnál a rendes hivatalos órákban naponként megtekinthetők.

Székelyudvarhelyt, 1902. évi március hó 18-án.

A hivatal főnöke:

Diószeghy, kir. főmérnök.

Tisztelettel ajánlja a n. é. közönség szives figyelmébe egészen új anyagokkal felszerelt

BARTHA ANDRÁS

czipésmester

Sz.-Udvarhelyt

(Zálogház mellett)

férfi- és női czipészüzletét

a hol a legfinomabb anyagból a legkényesebb izlésnek is megfelelően készít kellő gyorsasággal, tartóssággal és pontossággal jutányos árak mellett férfi-, női- és gyermekcipőket.

Amidőn a m. tisztelt rendelőknek eddigi kegyes jóindulatáért és megtisztelő bizalmáért köszönetet mondok, nem mulaszthatom el azon roszakaratu koholmányokkal szemben, melyeket az utóbbi időben személyem ellen és megrentásom végett terjesztettek, megvetésemet nyilvánítani, kérve továbbra is igen tisztelt üzletfeleim becses pártfogását.

Mint eddig, úgy ezután is minden igyekezetem odairányul, hogy a szakmamba vágó megrendeléseket a kívánalmaknak megfelelőleg, teljes megelégedésre készítsem el. Tömeges megrendelést és a n. é. közönség b. pártfogását kérve, maradtam alázatos tisztelettel

BARTHA ANDRÁS, czipész.

A közelgő husvétünnepre

ajánlom a n. é. közönség szives figyelmébe jól felszerelt fűszer-, anyag- és csemegeáru-üzletemet.

Aradi liszteket

a mostani beszerzési áron jóval olcsóbban számíthatom.

Nemkülönbön szives figyelmét bátor leszek felhívni alant felsorolt	I. sz. kávé 3 kg. vételnél . . .	frt 1.10	— 1 kg. vételnél . . .	frt 1.20
	II. sz. " 3 kg. " . . .	frt 1.30	— 1 kg. " . . .	frt 1.40
	III. sz. " 3 kg. " . . .	frt 1.50	— 1 kg. " . . .	frt 1.60
	IV. sz. " 3 kg. " . . .	frt 1.70	— 1 kg. " . . .	frt 1.80
	V. sz. " 3 kg. " . . .	frt 1.90	— 1 kg. " . . .	frt 2.00
	Egész finom Cuba 3 kg. vételnél .	frt 2.15	— 1 kg. " . . .	frt 2.20

Mauthner-féle kertü és veteménymagvak. ● Gazdasági vetőmagvak államilag ólomzárólva. Legfinomabb vérbélü narancs.

Carfiol, friss pityóka, időszi zöldségek állandó taktára, olcsó napi ár mellett.

A mélyen tisztelt nagyközönség szives látogatását kérve, vagyok teljes tisztelettel

STERBA ÖDÖN.

Szolid és olcsó árak!

Olcsó bevásárlási forrás!

Tavaszi

Van szerencsém a nagyérdemü városi és vidéki közönséget értesíteni, hogy személyesen tett bevásárlásaimról visszatérve, a legújabb divat után választott áruim meg-

és nyári

érkeztek, ugymint: női és férfi gyapjuszövetek, hazai, francia és angol gyárt-

idényre!

mány; Delén, Lüsztler, Voálok, Baliztok, Saphirek stb. Női díszkalapok a legújabb

francia modellek után, nagy választékban; mindezeket kedvező alkalmi vételeim folytán meglepő olcsó árakban árusítom, miről a nagyérdemü közönség szives pártfogását és meggyőződését kérve, maradok kiváló tisztelettel

Barcsay Károly női- és férfidivat üzlete.

Szolid és olcsó árak!

Dísztemetkezési vállalat.

Dísztemetkezési vállalat.